

Θεατρική Στήλη

Πιραντέλλο στο «Έθν. Θέατρο»

ΜΕΣΑ στο διεθνές στερέωμα της σύγχρονης θεατρικής δημιουργίας το Πιραντελλικό έργο, από τεχνική τουλάχιστον άποψη κατέχει τη διαπρεπέστερη θέση.

Με άπαραμίλλη τεχνική αρτιότητα διαδίδονται οι σκηνές ή μία τήν άλλη, συναρπάζοντας, καθηλώνοντας το θεατή. Έγκεφαλικοί άκροβιτισμοί που ξεπερνάν τα όρια του πιστευτού. Ένα διανοητικό κοντραπούντο συνφασμένο με σοφιστικό παιχνίδι λεπτοτάτης διαλεκτικής. Και κάτω άπ' τή μαεστρική αυτή επιφάνεια άθόρυβα κυλά μία πηγή ποιήσεως, που μάλλον διαφαίνεται

ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

παρά κίθίσταται αισθητή. Πάντως στο Πιραντελλικό έργο ύπάρχει ποίηση, όπως ύπάρχει και παλμός ζωής που οδηγεί προς το δρόμο της καρδιάς, όσο κι' αν άμφισβητείται αυτό από μερίδα της παγκόσμιας κριτικής. Ο ίδιος ό συγγραφέας άποδίδει μεγάλη σημασία στη ποίηση του έργου του. Σε προσφώνησί του πέρυσι, όταν του άπενεμήθη το βραβείο Νόμπελ, είπε τά εξής χαρακτηριστικά: «Σκέπτομαι γιατί αισθάνομαι, και αισθάνομαι γιατί σκέπτομαι». Συνεχίζε ε'ε προδίδοντας τον ένδόμυχο πόθο του: «Ελπίζω ότι το βραβείο Νόμπελ άπενεμήθη όχι στη συγγραφική δεξιοτεχνία μου, αλλά στο ελικρινές ανθρώπινο περιεχόμενο του έργου μου».

Ελικρινές ξέσπασμα πονεμένης ζωής είναι ή πυρετική άγωνία των ήρώων του, οί όποιοι ως επί το πλείστον είναι τύποι παρμένοι άπ' τή κατώτερη κοινωνία. Φτωχά πλάσματα, άλυσσοδεμένα στη δύναμη τής προλήψεως, άνίκανα να έλευθερωθούν, βυθίζονται μεσ' τó όρμητικό ρεύμα τής φυσικής ζωής, όταν ξεφεύγουν από τή προστατευτική αλγίδα του κοινωνικού περιφράγματος. Λόγια συγκινημένα βρίσκει ό Πιραντέλλο για να έκφράσει τήν ανθρώπινη συμπόνια για τούς γυμνούς τής ζωής, γυμνούς από κάθε ήθική δικαίωση. «Φθάνει λόγος οίκτος άπ' όλους για να πεθάνομε όμορφα»—λέει ή Έρσουλια Ντρέι, ή ήρωίς του «Νά ντύσουμε τούς γυμνούς», που σάν άλλη Έντα Γκόμπλερ, θέλοντας να πεθάνει με όμορφία,

φτιάνει ένα ψεύτικο ήθικό ρούχο, για να ντύσει τή ψυχική γύμνια της. Άλλοι τύποι του Πιραντελλικού έργου, άνθρωποι ξεχωριστής διανοητικότητας, ένσαρκώνουν τó δράμα του διανομένου. Και αυτό άκόμα τó χιοδμορ τους έχει τή στεγή γεύσι, του καρπού τής γνώσεως. Κάτω άπ' τó βαθύ συλλογισμό του όσα πιστεύε εξαφανίζονται, πέρνοντας τή φόρμα τής προσκαιρότητας, τής σχετικότητας, ή τή ζωμικότητα του άυτοματισμού. Είναι ή τραγωδία τής ανθρώπινης σκέψεως που ό Πιραντέλλο άπετόλμησε να δραματοποιήσει και επέτυχε.

Άλγεβρική εξίσωση θυμίζει ή τεχνική του, σάν δραματοποιεί τó φιλοσοφικό θεώρημά του για τή σχετικότητα τής αλήθειας. Μεταχειρίζεται τó έπεισόδιο για ν' άποδείξει ότι ή αλήθεια δέν είναι μω για όλους. Η πραγματικότητα είναι άνάλογη με τήν αισθησι κάθε ανθρώπου, έπομένως ή αλήθεια είναι έντελώς ύποκειμενική. 'Εί σύγκρουσι ύποκειμενικής και άντικειμενικής αλήθειας, τó τραγικό έπακολούθημά της, ή άσυνεννοησία μεταξύ των ανθρώπων, είναι άπ' τά συνθετικά τής ιδιόρρυθμης αυτής δημιουργίας.

«Λογικευμένες Μαριονέττες» ώνόμασαν τούς τούς του Πιραντέλλο—«Μαριονέττες που στο βάθος τους ύπάρχει ένας σπασμός»—συμπληρώνει ό Σίλβιο ντ' Άμίκιο. Οί ήρωές του λογικεύονται σε στιγμές σπαραγμού, άυτοαναλύονται τήν ώρα που ξεψυχοδν, όπως στο να «Ντύσουμε τούς Γυμνούς». Όμως μέσα άπ' τή διανοητική αυτή φούγκα άντηχοδν και τόνοι πάθου, και πόνου, βαθύτατα ανθρώπινοι. Ο συγκεκρισμός του ανθρώπινου πόνου και τής λεπτεπίλεπτης ψυχανάλυσεως γέννησαν τó Πιραντελλικό έργο. Τό φόντο σ' όλα του τά έ.γα είναι τó ίδιο. Μά ό Πιραντέλλο με, άλος μάεστρος τής σκηνής, κατέχει τó μυστικό θέλητρο να δίνει κάθε φορά τήν έντύπωση του καινούργιου και να βάζει άκόμα και στα πιο άσήμαντα έργα του τή σφραγίδα τής μεγαλοφυούς ιδιορρυθμίας του. Τό άνέβασμα του «Νά ντύσουμε τούς γυμνούς» είναι ή θεατρικότερη παράσταση που έδωσε ως σήμερα ή Έθνική Σκηνή. Είναι τίτλος τιμής για τó σκηνοθέτη κ. Ροντήρη, τοσούτω μάλλον, καθ' όσον ή πείρα του είναι πολύ μικρή. Κατώρσωσε να ίσορροπίσει τó διανοητικό και δραματικό στοιχείο. Έσωτερική και έξωτερική ρεζι προσεγμένη λεπτομερειακά, δημιούργησε μαζί με τήν ύποβλητική σκηνογραφία του κ. Κλώνη άτμόσφαιρα καταλληλοτάτη.

Άντίρρηση μονάχα θάχαμε για τή διανομή ώρισμένων ρόλων.

Η κ. Μουστάκα διατρέπει σε μερικούς ρόλους, σ' αυτόν όμως ειδικά τó τύπο, ή κ. Σαργώ Άλκαίου θά είχε να προσφέρει πολλά περισσότερα.

Ο κ. Λυλωνίτης δέ βρίσκω να είναι ό ένδεδειγμένος. Όσο κι' αν ό συγγραφέας του δίνει τó άσυνάσθητο του πρωτόγονου, ή έν γένει εμφάνισι, και ή

ιδιότης τοῦ κ. Αύλωνίτη δὲν τὸν βοήθησαν ν' ἀποδώσει τὸν Ἰταλὸ ρεπόρτερ, παρ' ὅλο πού ἐπαιξε ἀπλά καὶ εὐσυνειδήτητα. Ἐπίσης γὰρ τὸν ἴδιο λόγο ὁ κ. Γληνός δὲν κατώρθωσε νά ἐνσαρκώσῃ τὸν Ἰταλὸ πρόξενο. Δὲν ἐμείωσε τὸ καλὸ σῆμα, γιατί τὸ παιξίμῳ του ἀπέβαλε πῶς ἐλπίζομε ὀριστικά τις ἀναχρονιστικές ὑπερβολές. Ἐπαιξε συγκρατημένα καὶ καλά, ἀλλὰ δὲν ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νά ολοκληρώσῃ τὸν θεατρικώτατο αὐτό τύπο. Ὁ κ. Μυρτί πού θάταν ἀσφαλῶς ὁ ἰδεώδης Γκρόντι τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, δὲν ἦταν λιγώτερο ἐκλεκτός καὶ σὲ διανοητικὸ τύπο τοῦ συγγραφέως Νότα.

Ὁ κ. Ἀλέκος Μινωτής, ἡ πῶς ἐνδιαφέρουσα θεατρικὴ φυσιογνωμία ἀνάμεσα σιτούς νεώτερους δραματικούς καλλιτέχναις μας, ἦταν ἀληθινὸς Πιραντέλικὸς ἥρωας, ὅπως ἐνσάρκωσι, τῆς Πιραντέλικῆς ἡρωίδος ἦταν καὶ ἡ δ. Ἐλένη Παπαδάκη. Ὡς Ἐρσιλια Ντρέϊ δημιούργησε τὸ ἀρτιώτερο ρόλο τῆς θεατρικῆς σταδιοδρομίας τῆς. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού σὲ τὸ Ἐθνικὸ τῆς δίνεται ρόλος ἀνάλογος μὲ τὴν ἐσωτερικὴ τῆς δυναμικότητα. Ἐλευθερωμένη ἀπ' τὸ βάρος τῶν διαφόρων «Δεσδαιμόνων» κατώρθωσε νά δώσει τὸ ἐσωτερικὸ ξέσπασμα τῆς ψυχῆς τῆς. Σὲ μιὰ περασμένη κριτικὴ ἔγγραφο ὅτι «ἀπ' τῆ δ. Παπαδάκη τῆ δεξιοτεχνικὰ φθασμένη καλλιτέχιστα περιμένομε τὸ δημιουργικὸ παλμό πού συγκινεῖ» αὐτὴ τῆ συγκινήσει τῆς ξεχωριστῆς δημιουργίας μᾶς ἔδωσε μὲ τὸ ρόλο τῆς Ἐρσιλιας Ντρέϊ κατακτώντας ὀριστικά πῶς μιὰ ξεχωριστὴ θέσι στὴν ἱστορία τοῦ νεωτέρου θεάτρου μας. Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Μπαρλά πού εἰδικὰ ἔχει ἐμβαθύνει σὲ τὸ Πιραντέλικὸ ἔργο, ἀκριβῆς καὶ ζωντανή.